

ב הלכות יום טוב תצה

ענין ההבערה הוא הוצאת האש או (ב) שמרבה האש¹ וגוף האש זו שהוציא או שהרבה היא המתקנת ומבשלת את האוכל הרי גם היא בכלל מלאכת אוכל נפש:
ג וקבלו חכמים² שכל מלאכות אוכל נפש מתוך שהתירה התורה לעשותן לצורך אכילת

קונטרס אחרון

המגיד משנה³ עיין שם. ועל זה קשה מהבערה⁴ כמו שכתב המגן אברהם שם. ואין לומר כמו שכתב הר"ן⁵, דלהר"ן דמדורה היא אוכל נפש אם כן בקיעת עצים אינה נקראת מכשירין כמו שכתב המגן אברהם בסימן תק"א סוף ס"ג ג' עיין שם⁶ (ולשיטה זו יש להחיר לבקע מקורה אפילו עצים דקים⁷, שהרי האוסרים פירשו הטעם משום שהיו מכשירין⁸, וכן משמע בר"ן⁹ דאין איסור אלא בבוקע מעצים דקין משום מלאכה שאינה צריכה. עיין מ"ש שם¹⁰), ואנן קיימא לן שם כדעת רמב"ם¹¹ ומרדכי¹² ורא"ש¹³ וראב"ד¹⁴ (עיין מגן אברהם שם¹⁵) והסכמת האחרונים¹⁶ דבבוקע קורה לעצים דקים ביו"ט חיובא איכא, ועל כרחק משום שהיו מכשירין דלא כר"ן. וכן היא דעת רש"י¹⁷ במתניתין דמדורה¹⁸. וא"כ על כרחק צריך לומר שהטעם בהבערה אינה נקראת מכשירין ואמרינן בה מתוך משום שהיא מתקנת וכמ"ש בפנים:

(ב) שמרבה האש כ"ל, הנה¹⁹ אף על פי שהמבעיר אינו חייב אלא אם כן צריך לאפר²⁰ אף על פי כן עיקר החיוב אינו משום שריפת וכלוין העצים אלא משום ריבוי האש, כרמשמע בהדיא ברמב"ם פרק י"ב מהלכות שבת²¹ גבי חימום ברזל באור, עיין שם במגיד משנה שכל דבר שהוא עצמו נעשה אור כו'²², וכן משמע בגמרא דכריתות²³ שהביא הרמב"ם שם דהמדליק הנו אף על פי שאין צריך לאפר חייב. וכן משמע בתוס' סוף פרק האורג²⁴ ד"ה החובל עינין שם שהקשו צריך לאפרו היכי חשיב צריכה לגופה²⁵. וזה פשוט ואין צריך לפנים כ"ל:

ג ראה לעיל סי' סדר סי' וס' רמב"ם סי' וס' ערה סי' א',
נ"א. וראה ק"א סוף ס"ק ד (בפניה מלאכות אמרינן
מתוך). לעיל סי' תנו סי' ה'. לקמן סי' תקא סי' א'. סי' תקב
ס"ו.

ציונים לקונטרס אחרון

ג פ"א ה"ד (שרק מלאכה שנעשית באוכלין ומשקין נקראת אוכל נפש),
ד שמלאכת הבערה אינה נעשית באוכלין ומשקין (התירוץ שבמ"מ שם, כבר הקשה עליו במ"א שם.
וראה פעמי יעקב מ' ע' פכ),
ה (זו, ד"ה ומקשו (הובא במ"א שם), טעם היתר ביקוע עצים למרותה כיון שהנהגה מהעצים עצמם ז אף שאיסורו מן התורה, כמבואר בר"ן שם (דלא כמו שפסקו לקמן שם ס"ב),
ח בראב"ד דלקמן מפורש הטעם דמכשירין. וכן מוכרח לשאר הפוסקים דלקמן (שכתבו הטעם דאפשר לעשותן מערב יו"ט),
ט שכתב שם: אכל עצים דקים שנוחים להרליק בלא ביקוע אסור (לבקע) דמלאכה שאינה צריכה היא.
י קו"א סי' א (שרק בעצים דקין הראוין להסקה יש מקום לאסור משום טרחה שאינה צריכה),
יא סי' תשעד,
יב רמז חרזא,
יג פ"ד סי' ד,
יד פ"ד ה"י,
טו שביאר דבריהם, והיו מכשירין,
טז ש"ע שם ס"א. מ"א שם (שמביא דבריהם בתחלה יז בסתם, ואח"כ מבאר רעת הר"ן),
יז כ"א, ב, וראה פעמי יעקב מ' ע' פו ואילך.
יח לכללות קו"א זה — ראה הערות וביאורים בחל' יו"ט ע' כב ואילך, נמוקי יו"ט.
יט שבת ק"ו, א. רמב"ם הל' שבת פ"יב ה"א.
כ הלכה א: את המחמם את את הברזל כדי לצרפו במים ה"ז תולדת מבעיר. ואף שאינו חייב אלא כשמצדף (וראה שם פ"ט ה' שב"א"ה חייב משום מבישל, כדלעיל סי' ס"ח ז"ו), מכל מקום עיי"ש במגיד משנה כו'.
כא חייב בזה משום מבעיר כיון שנעשה אור ושרוף. וראה לקמן סי' תקי ס"ח, וזעיל סי' שלד סכ"ט (שאין שריפה וכיבוי במכתח). צננת פגנה (שרות דיועסק סי' ט"ב לה). לקו"ש חל"ו ע' 187.
כב כ"א, א.
כג שבת ק"ו, א.
כד אלא ודאי עיקר החיוב משום ריבוי האש, ולכן הקשו שצריך לאפרו אינו צריך לגופה.
כה ראה שר"ת אבני נזר או"ח סי' רלח. מאורי אש ע' 200. ברכת שמעון שיעזורים למכתב שבת סי' כו. חקרי הלכות מ"א כו, ב. הפוסק סי' מתקמא. קני' גזם המעלות (סו"ס יבין דעת) סק"כ"קב. החשמל לאור ההלכה סי' א פ"ד. עלי דשא ע' כח. גדר"ת (ג) כו ד' תשלט. כט ע' ר"ז. העו"ם תשנ"ג ע' 16. תשנ"ג ע' 52.

הלכות יום טוב תצה

ג

י"ט והתורה לגמרי אפילו שלא לצורך אכילה יו"מ¹⁰ ובלבד שהיא בהן קצת צורך בו יו"מ¹¹ אף על פי שאינו צורך אכילה אלא צורך הנאת הגוף¹² או צורך (ג) מצוה¹³ עוברת שזמנה בו ביום? שהיא י"ב בהנאת הגוף לענין זה והוא שתהא הנאת הגוף זו שזה לכל נפש¹⁴ אדם מישראל כמו שיתבאר בס"י תקי"א¹⁵ ותקי"ב¹⁶.

ד במה דברים אמורים¹⁷ כשגופו נתנה מגוף המלאכה עצמה¹⁸ הנעשית לצורך יו"מ כגון שמוציא הפציו מרשות היחיד לרשות הרבים שהוא צריך להשתמש בהן ברשות הרבים וכן המדליק את הנר כדי להשתמש לאורו תשמישים הצריכים לו בו ביום אף על פי שאין בהם צורך אכילה וכל כיוצא בזה.

קונטרס אחרון

(ג) מצוה עוברת שזמנה בו ביום, כן¹⁹ הוא כגמי' דשבת דף כ"ד ע"ב גבי מילה שלא בזמנה²⁰ דלא אמרינן מתוך שהותרה הכוונה לצורך אוכל נפש כו' כדאמרינן בפרק קמא דכתובות²¹ עיין שם, וסתמא קתני²² אפילו לא היה אפשר למולו קודם יו"ט מחמת הלישותו²³, אלא על כרחך צריך לומר משום דאפשר למולו אחר יו"ט כדפירש רש"י שם²⁴, ואע"ג דקיימא לן בסימני תקי"ב²⁵ דמותר להוציא המת לקבורה ולהתם לו המיץ במתוך שהותרה הוצאה והבערה לצורך אוכל נפש כו', לא קשיא מידי דהתם הוי מצוה עוברת²⁶, דמצוה לקברו קודם שקיעת החמה²⁷ כדכתיב²⁸ כי קבור תקברו ביום ההוא (והלילה הוא מיום שלאחריו), ומפסוק זה ילפינן קבורה לכל המתים בסנהדרין²⁹, וכן משמע בגמרא שם דמשהין אותו עד סמוך לשקיעת החמה עיין שם ברש"י³⁰, משמע דסמוך לשקיעת החמה ליכא למיחש לפשיעוּתא, דמצוה לקברו בו ביום, אלא שאין עובר עליו בלא תעשה³¹ עד שיליגו³².

ס"י תצה סל"ד (שאין עשה דוחה לא תעשה ועשה), וש"נ ל ראה קי"א ס"ק ג. לעיל ס"י תנו ס"ה קי"א שם ס"ג ג. לא כתובת ג, א. וראה מריליו דהד (אם קאי גם על מצוה).

לב ס"ה (לכל נפש). וראה גם ס"י תקי"ח.

לג ס"ה (מישראל).

לד זה שנתבאר לעיל שלצורך אוכל נפש מותר היה שנתבאר בס"ג שאף לצורך הנאת הגוף הותר ע"י מתוך, כשניהם הינו דקא שרגנה מגוף המלאכה ולא במכשירין.

לה ר"ן (ז, ב) ד"ה ונקט. רמב"ן שכתב קבד, בו ס"ה ובי"ה. ונתבאר בקי"א ס"ק ד, שכן הוא דעת רוב הפוסקים (שאם אינו נתנה מגוף המלאכה נקרא מכשירין), ודבי קי"א.

ציונים לקונטרס אחרון

לב סעיף ג.

לג ראה גם לקמן שם שהיא מצוה שזמנה בו ביום.

לד ראה אבני נזר א"ר"ח ס"י תו ס"ק א.

לה דברים כא, כג. רמב"ם הל' אבל פ"י"ב (שהיא מצוה עשה), וכ"ה לעיל ס"י עב ס"ב (במוסגר).

לקמן ס"י תקי"ב ס"יא. וראה לקי"ש ח"ז ע' 328.

לו מו, ב. ורש"י שם ד"ה ה"ג.

לז ד"ה משהין אותו; ואין תולין אותו שחרית, שגא יתשלזו בקבורתו ויבא לידו שבתה, אלא סמוך לשקיעת החמה כדי שיקברוהו מיד.

לח שנתבאר בתחלת אותו פסוק לא תלין נבלתו. ונתבאר ברמב"ם הל' סנהדרין פט"ז ה"ז.

לט דהיינו עד הבוקר.

נה רש"י שם ד"ה אלא מרלא. ראה

נו תוס' שם ד"ה ה"ג. כתובות ג, א ד"ה מתוך. רא"ש פ"א ס"י. ית. מר והצ"ח ס"י תקי"ח ס"א.

כז רא"ש שם. ר"ן שם (ו, רע"א). מ"ג פ"א ה"ד בשם קצת מפרשים האחרונים. ב"י ס"י תקי"ח ד"ה והרמב"ם (בידעתם). ובדלקמן ס"י תקי"א ס"א (שאם עשה לצורך מחר לקוח), ס"י תקי"ח ס"א (לענין הנאת מפתח תיבתו), וש"נ וראה לקי"ש ח"א ע' 36. שלחן המלך ח"ב ע' קסח.

כח ר"ן (א, א) ד"ה ובי"ה מתירין וד"ה ועשה (שהנאת הגוף הותר מנעם מתוך). מ"א ס"י תקי"א ס"ק א. מ"ז שם ס"א א. ובדלקמן שם ס"א. וראה קי"א (כאן) ס"ק א.

כט תוס' שם. רא"ש שם. ב"י שם. וראה גם לעיל ס"י תנו ס"ה. לקמן ס"י תקי"ב ס"ג. ס"י תקי"ח ס"א. ס"י תקי"ב ס"ג. ובפלאות שאין אמורים בהם מתוך כו', ראה לקמן

כו בכללות קי"א — ראה הערות וביאורים בהל' יו"ט ע' ל ראי"ך. ניקוליו יו"ט.

כז שאינה דוחה יו"ט.

כח ז, א (לענין בעילת בתולה), הואיל והותרה לצורך שחיטה הותרה ממי שלא לצורך, ומכאור הטעם בחוס' שם ד"ה אמר (בתיורן הא'), שהוא לצורך בעילת מצוה.

כט בדברי רבא שם. ובברייתא שם קלב, ב.

ל ראה רש"י שם (קלב, ב) ד"ה בין שלא בזמנה.

לא סו"ה לברו (לענין מילה ושיירת קרשים); דמצוה שנין זמנה קבוע ויכול לעשותה למחר אינה דוחה יום טוב, והוא הדין לשיירת קרשים

טמאים, ובדלעיל ס"י שלא ס"ד. ס"י תמו קי"א ס"ק ג. וראה י" רמח קי"א סו ס"ק א.

הלכות יום טוב תצה

אבל אם אין גופי נהנה ביו"ט מגוף המלאכה עצמה אלא מדבר שנתקן ונתכשר להנאת האדם ע"י עשיית המלאכה¹² כגון שמתקן שפור לצלות בו¹³ שאין גופי נהנה מגוף השפד אלא מצדו ששגלה בו¹⁴ או שמבקע קורה לעצים דקים מאד¹⁵ להצית בהם האור תחת קדירתו שאין גופו נהנה מגוף העצים שנעשה בהם מלאכה אלא מהתבשיל שנתבשל על ידי מלאכה זו כל אלו וכיוצא בהן אף על פי שעושה אותן לצורך אכילת יום טוב מכל מקום כיון שאין המלאכה נעשית בגוף האוכל נפש אלא בדבר המכשירו לאכילה הרי הן נקראין מכשירי אוכל נפש שאסור לעשותן כיום טוב מן התורה אפילו אם הוא בענין שאם לא כן (י) יפסיד אכילתו לגמרי ויתענה ביום טוב¹⁶ שנאמר¹⁷ הוא לבדו יעשה לכם הוא ולא מכשירו.

קונטרס אחרון

(ד) יפסיד אכילתו כו'. הנה¹⁸ ההפך שבין מכשירין¹⁹ לאוכל נפש עצמו יש בו מחלוקת בין הפוסקים²⁰. וזה לשון התוספות פרק קמא דכתובות²¹ והרא"ש סוף פ"ב דביצה²² אמאי אסור לכבות הנה מפני דבר אחר²³ ולא שרי במתוך שהותר כיבוי לצורך אוכל נפש, כגון גריפת התנור²⁴ או שלא תישרף הקדירה²⁵, דמהאי טעמא שרינן בעילת מצוה אע"ג דעושה חבורה²⁶. ויש לומר בעילת מצוה שאני²⁷. ועוד יש לומר כיבוי הנה מפני דבר אחר הוה כמו מכשירין דאפילו באוכל נפש אסור לרבנן דרבי יהודה²⁸. עד כאן צירוף לשון תוספות ורא"ש²⁹.

והנה לפי תירוק השני דהא דלא אמרינן מתוך גבי כיבוי הנה מפני דבר אחר היינו משום דהוי מכשירין דאפילו באוכל נפש ממש אסור בכהאי גוונא, על כרחך צריך לומר דמכשירין נקרא כל שאין המלאכה נעשה בגוף הדבר שנהנה בו³⁰ כגון גריפת התנור ותיקון השפד³¹, ולכך לא אמרינן מתוך שהותר כיבוי לגרוף התנור בשביל אפיית הפת שהרי אי אפשר בענין אחר הותרה כיבוי הנה משום דאף גריפת התנור אסורה לרבנן משום דהוי מכשירין³². אע"ג דאי אפשר לאפות בענין אחר³³ בתנורים שלנו³⁴, מכל מקום אפשר לאפות בתנורים העשויים כקורה³⁵ (עיין ברא"ש³⁶)

לט כדלקמן סי' תקא ס"ב. ותבאר לעיל ק"א ס"ק א (הטעם דק"ל"ל שיה נקרא מכשירין).
מ דק"ל"ל שגם או נקרא מכשירין. ותבאר בק"א ס"ק ד.
מא שנות יב, טז. ונרא' כה, ב.

לו או יש לו דין מכשירין. דין מכשירי אוכל נפש יתבאר כמעוף זה, דין מכשירי הנאת הגוף יתבאר בארוכה בק"א ס"ק ד. ולקמן סי' תקא סוף ס"ב וסי' תקד ס"ה.
 לז ביצה כה, ב, ו. מ"א סי' תקא סוף סק"ג.
 לח ר"ן שם. מ"א סי' תקא סוף סק"ג.

ציונים לקונטרס אחרון

אסרינן כרבנן.
 נא ויתבאר להלן, שלתירוק ה' הוי מכשירין כל שאינו נהנה מגוף המלאכה, ולתירוק הא' היינו דוקא כשאפשר לאכול בלעדיו.
 נב שהרי גם כיבוי הנה מיידי בגמרא שם שאי אפשר לעשותו בענין אחר, ומכל מקום נאסר לרבנן מטעם מכשירין.
 נג שבגמרא כה, ב (שתלוי ברין מכשירין). וכדלקמן סי' תקט ס"א.
 נד זוהי כוננת התוס' והרא"ש בתירוק ה', דלא אמרינן כו'.
 נה דהא אבני נזר אר"ח סי' תא אט ז. שפת אמת מגילה ז, ב ד"ה בתורה ד"ה ד"ה, הנרי"ב שם ע' לד. גימטריא יו"ט.
 נו בלא גריפה.
 נז כדלקמן סי' תקא ס"ב. וא"כ יוקשה באיזה אופן מתירין רבנן האפיה ביו"ט.
 נח כדלקמן שם ס"ט, שתנורים שבימיהם מרביתין את הפת סביבות הרפתות.
 נט פ"ד סי' ת.

מ לכללות ק"א — ראה הערות וביאורים בהל' יו"ט ע' לג ואילך. גימטריא יו"ט.
 מא שמבואר בגמרא כה, ב (לענין שפור וסכין ותנור, דלקמן סי' תקט ס"א ואילך).
 מב אם הוא כל שאינו נהנה מגוף המלאכה, או שהוא דוקא כשאפשר לאכול בלעדיו.
 מג ז, א ד"ה אמר.
 מד סי' יט.
 מה גמרא כב, א ורש"י שם (למשש מטתו). וכדלקמן סי' תקד ס"ה.
 מו שהרא"ש (פ"ד סי' ח) מתיר בזה כשאי אפשר לאפות בלא גריפה. וכדלקמן סי' תקא ס"ב.
 מז שהרא"ש (פ"ב סוסי"ט) מתיר בזה כשאי אפשר להצילה בלא כיבוי. וכדלקמן סי' תקד ס"ד.
 מח כתובות שם (אף לדעת האוסרים בשבת, ראה לעיל סי' רפ ס"ג).
 מט שלא התירו במתוך אלא לצורך מצוה או צורך יו"ט (ראה לעיל ס"ג).
 נ ברייתא כה, ב. וכמבואר בגמרא כב, א (שגם זה תלוי באותה מחלוקת). ויתבאר לקמן שלענין זה

הלכות יום טוב תצה

ה

במה דברים אמורים במכשירים שאפשר לעשותן מערב יום טוב¹⁰ כגון לעשות שפרד

קונטרס אחרון

וטור ושועי סי' תקצ"ז⁹. וההיא דאופין פבורני¹⁰, כבר פירש המרדכי¹¹ דאתיא כרבי יהודה עיין שם. וכן הוא דעת רש"י דלרבנן אע"ג דאי אפשר לאפות בענין אחר אסור לגרוף, שהרי פירש על הא דתניא ואם אי אפשר לאפות בו כו' דאתיא כו' יהודה¹² (עיין בט"ז סי' תקצ"ז¹⁰ ותקצ"ד¹¹). ומה שכתב בדתיקון מנא לא שייך היתר אוכל נפש, היינו לשיטת הרז"ה¹³ ור"ן¹⁴, אבל אנן לא קיימא לן הכי כמו שכתב הרמ"א ריש סי' תקט"ט, ועיין מ"ש שם¹⁵ באורך מזה). וכן משמע קצת ברמב"ן במלחמות בפרק שני¹⁶ דגריפת התגור אע"פ שאי אפשר לאפות בענין אחר מיקרי מכשירין. וכן כתב המגיד משנה¹⁷ בשם הרשב"א¹⁸ והביאו הב"י בסי' תקצ"ד¹⁹ דאף שלא התענין הקדרה ואין לו מקום לפנותה נקרא מכשירין. דלא כמו שכתב הרא"ש שם²⁰.

וצריך לומר דהרא"ש תופס עיקר תירוצו הראשון דגבי בעילה שאינו של מצוה לא אמרין בה מתוך²¹, ואם כן יש לומר דגריפת תגור שאי אפשר לאפות בענין אחר או שלא תישרף הקדרה הה אוכל נפש ממש ושירי אף לרבנן כמו שכתב הרא"ש בפרק ב' ופרק ד', ואפילו הכי לא שריה כיבוי הנר מפני דבר אחר מהמת מתוך, ולפי זה צריך לומר דמכשירין נקרא כל שאפשר לאכול אוכל זה בלא מלאכה זו. ותקון השפור²² נמי אפשר לבלש בקדרה²³. ואפילו הכי שרי לרבי יהודה²⁴ משום דירוש לבם לכל צרכיכם²⁵, והוא הדין לכיבוי הנר מפני דבר אחר²⁶ ולכחול העיני²⁷ שהן בכלל צרכי האדם ואין צריך כאן למתוך. אבל בשיטה מקובצת²⁸ בשם הרא"ה כתב דלכחול העיני אינו נהנה מהמלאכה עצמה, ומשום הכי דמי למכשירין כמו כיבוי הנר שאינו נהנה מהכיבוי עצמה עיין שם באורך, וזהו כתירון השני הנ"ל. וכן כתב הרמב"ן שם²⁹ דאין חילוק בין בעילה מצוה לשאר בעילות, דלא כתירון הראשון של התוס', וסבירא ליה כתירון השני דכל שאינו נהנה מהמלאכה עצמה נקרא מכשירין, ואף באוכל נפש ממש כגון שלא התענין הקדרה אסור לרבנן, ולכן לא אמרין מתוך גבי כיבוי הנר. ואף אנן דקיימא לן כרבי יהודה³⁰ מחמירין בהאי³¹ כרבנן מטעם שכתבו שם הרמב"ן ור"ן³² עיין שם. וכן הוא דעת המגיד משנה והרשב"א כמ"ש לעיל, שאף המגיד משנה לא פליג על הרשב"א בהא דנקרא מכשירין.

מב גמרא שם לרבי יהודה בברייתא שם. רש"י לו, א ד"ה והלכתא (דרכי קי"ל). מור ושועי"ם ס"א. וראה לקמן סי' תקי ק"א מק"ב.

ציונים לקונטרס אחרון

- ס ס"ה. לקמן שם ס"ט וס"י.
- סא ברייתא לו, א. ורש"י שם ד"ה פורני. וכולקמן שם ס"א (כעת תגורים שלנו), ואף שמוכרח לגרוף הגחלים.
- סב ומה תרצד, בשם ראב"ה סי' תשפו.
- סג שבמשנה שם (לב, ב) ד"ה ואין (שאסור לגרוף), פירש דמיייר באסור מתקן מנא, ובברייתא שם ד"ה ואם (שהתירו כשאי אפשר אלא אם כן גורפו) פירש דהיינו כרבי יהודה.
- סד סק"ה (דהיינו דוקא בתקן מנא שחמור יותר, משא"כ בשאר מלאכות יורה רש"י לרא"ש).
- סה סק"א.
- סז (טו, א).
- סז שם ד"ה אמר (שעשיית כלי חמיר טפי).
- סח ק"א סק"ב. וראה גם (כאן) לקמן ד"ה וזהו דלא וסוף ס"ה.
- סט (יא, א) ד"ה ועוד. וראה גם שבת קכד, ב סד"ה ובי"ה (שמכשירין היינו שאינו נהנה בגופה של מלאכה).
- עא פ"ד ה"ד.
- עב עבות הקוש שע"ב סי' ו.
- עב ד"ה והיה המגיד.

- עג פ"ב סוסי"ט יט (שכשצריך לבלש באש זה מותר לכבות). ובפ"ד סי' ח (שבכו"מ מותר אף לרבנן). וראה לקמן תקי ס"ב. סי' תקיז ס"ד.
- עד ולכן אסור, ולא מפני שנקרא מכשירין (כיון שאי אפשר בענין אחר).
- עה ואם יקשה לפי זה, מה טעם אסור רבנן בשפור. עו ולא יצטרך לשפור.
- עז ואם יקשה לפי זה, מה שמבואר בגמ' (כב, א) שלרבי יהודה מותר לכבות מפני דבר אחר (אף שלפירוש זה אין זה נקרא מכשירין).
- עח גמרא כתב, ב לרבי יהודה.
- עט אף שאינו לצורך דגורף היום, ואף בלא טעם דמתוך.
- פ שם כב, א (שלרבי יהודה מותר) וברש"י שם (מטעם לכל צרכיכם). וראה לקמן סי' תנז ס"ד.
- פא ביצה שם.
- פב במלחמות (יא, א) ד"ה ועוד.
- פג דמכשירין של אוכל נפש מותרים, ככפנים סוסי"ד.
- פד בכיבוי הנר, כולקמן סי' תקיז ס"ה (אף שבמכשירין אוכל נפש ממש מתירם שם ס"ב וס"ד).
- פה (יא, ב) ד"ה כי (שהתירו כרבי יהודה רק בדברים הקרובים לאוכל נפש). וכולקמן שם ס"ב.

הלכות יום טוב תצה

קונטרס אחרון

וכיון שרש"י ורמב"ן ורשב"א ורא"ה ומגיד משנה מסכימים דכל שאין גופו נהנה מהמלאכה עצמה נקרא מכשירין, ואם היה אפשר לעשות מערב יו"ט אסור לעשות מן התורה ביו"ט אע"פ שאי אפשר בנינו אהר, הכי נקטינן¹⁹, דלא כרא"ש, דבשל תורה הלך אהר המחמיר²⁰ ובפרט שהן רבים. וכן משמע במגן אברהם ריש סי' תקי"ח בשם המגיד משנה²¹. וכן דעת הרמב"ם כמ"ש לקמן²². ואעפ"כ דינו של הל' רמ"א ז"ל ריש סי' תקי"ד²³ קיים, שהרי שם אי אפשר מערב יו"ט²⁴. ועיין בט"ז שם²⁵. ועיין במ"ש בס' תק"ט²⁶ יתבאר לך שמדעת רמ"א שם²⁷ מוכח בהדיא דסבירא ליה כרמב"ן²⁸ וסיעתו, עיין שם היטב.

והנה בתירוץ ב' של חוס' ורא"ש הג"ל מבואר בהדיא דלא אמרינן מתוך דלא ממלאכת אוכל נפש למלאכת הנאת הגוף ממש, דהיינו שהגוף נהנה מהמלאכה עצמה (אליבא דרבי יהודה אמרינן נמי מתוך ממכשירי אוכל נפש ממש למכשירי הנאת הגוף²⁹, אבל אנו לא קיימא לן הכי³⁰, אלא כמו שכתבו האחרונים בס' תקי"ח³¹ דבכיוכי לא אמרינן מתוך, והוא הדין לשאר מכשירין לפי מה שכתב המג"א ריש סי' תקי"ח³² דלא אמרינן מתוך אלא במלאכה הנעשית בגוף האוכל), אבל לא אמרינן מתוך שהותרה מלאכת אוכל נפש הנעשית בגוף האוכל שגופו נהנה מן המלאכה עצמה הותרה במכשירי הנאת הגוף שאין הגוף נהנה מהמלאכה עצמה³³, כגון כיבוי הנר והבקעת והבית השורף דרמ"ן להר"י³⁴ וכולהו אסירי³⁵, אף אי הוה משכחת לה כיבוי שיש בו בעצמו הנאת הגוף, שהרי כתבו³⁶ דאף באוכל נפש אסור מכשירין³⁷, משמע דמאוכל נפש ממש למכשירי הנאת הגוף לא אמרינן מתוך.

והוה דלא כמו שכתבו התוס' סוף פרק המצניע³⁸ דהבונה בית ביו"ט לצורך יו"ט אינו חייב מן התורה מתוך שהותר לגבן דהיינו בונה כו' עיין שם, דהא בנין הבית דמי לכיבוי בית השורף והוה מכשירי הנאת הגוף³⁹ דלא אמרינן בהו מתוך לרבנן, ואף לרבי יהודה לא אמרינן מתוך אלא ממכשירין למכשירין אבל לא מאוכל נפש למכשירין כמ"ש לעיל לפי תירוץ הב' של התוס' דתבובות. וצריך לומר דהתוס' דשבת ס"ל בתירוץ הא'⁴⁰. ולפי זה מכשירין דאסירי לא משכחת לה (בין לרבנן, בין לרבי יהודה היכא דאפשר מערב יו"ט) אלא במלאכה שלעולם אינו נעשית באוכל נפש עצמו. ולהכי מוקמינן פלוגתא דרבי יהודה ורבנן⁴¹ בסכין ושופר וגריפת תגור

ציונים לקונטרס אחרון

- פו ולכן נפסק כן בפנים.
פו ע"ז ז, א.
פח פ"א ה"ד. והובא לעיל קרי"א ס"ק א.
פט ד"ה אבל (והבונה חייב אפילו לצורך אכילת יו"ט, ומשמע בכל אופן, שאפילו אין לו מקום לאכול, נקרא מכשירין וחייב לרבנן). וראה גם מ"מ פ"א ה"ד, שפירש בודעת הרמב"ם, שאוכל נפש היינו שהמלאכה נעשית באכילה ושתייה.
צ ס"א (שמתיר לככות אם אי אפשר להציל הקדרה בנינו אחר). וכלקמן שם ס"ד.
צא שאף דקיי"ל שגם זה נקרא מכשירין, מ"מ הרי רבי יהודה מתיר אף במכשירין, ובמקום שאי אפשר מתירין לגמרי כרבי יהודה.
צב סק"א"ב (שפירש שהלכה כרבי יהודה ואין מורין כן. והרמ"א פסק כרא"ש, שבאי אפשר מתיר אף לרבנן).
צג קרי"א סק"ב.
צד סי' תקט ס"א.
צה שבוח קיי"ל כרבי יהודה (אף והוה מכשירין ולא אוכל נפש). וראה לקמן שם, וש"ץ.
צו מתוך שהותר כיבוי בגריפת התגור או שלא תישרף הקדרה (מכשירי אוכל נפש) הותר אף לצורך דבר אחר (מכשירי הנאת הגוף).
- צז שבוח לא קיי"ל כרבי יהודה.
צח ב"ח ס"ח ד"ה ומ"ש ודוקא (שמטעם זה לא הותרה גריפת התגור כשאפשר לאפות בלעדיה מתוך שהותרה כשאי אפשר בלעדיה). ט"ז סוס"ז.
צט סק"ח. וכלקמן שם סוס"ב.
צפ שמטעם זה לא אמרינן מתוך אלא בהוצאה והבערה וכו"ב (וראה לעיל ס"ב וקרי"א ס"ק א, הטעם שהבטת לא חשיב מכשירין).
ק ראה אבני נזר אר"ח ס"ח תט"ו. ארץ צבי ח"ב ע' סה.
קא כמבואר בביצה כב, א.
קב כולקמן סי' תקיד סע' א"ה.
קג התוס' כתבובות ז, א ד"ה אמר, במתירין הב' (הטעם שאין מתירין כיבוי לצורך דבר אחר).
קד לרבנן (ולא התירו רבנן מכשירין מתוך שהותרה לצורך אוכל נפש).
קה שבת צ"ה, א סו"ה והורוה.
קו כמבואר בביצה כב, א, וכלקמן סי' תקיד ס"א"ב, שכביש בית השורף הוה מכשירין (ואי"כ נחשב גם בנין הבית במכשירין). וראה אבני נזר אר"ח סי' טח סק"ח וואילך, מ"ט מל מכה אות סו ואילך.
קי ראה הע"ב שם ע' סט.
קיא כמבואר כח, ב.

הלכות יום טוב תצה

הרש שהרי אפשר לו לעשות מערב יום טוב (ואפילו ה) היה אנוס בערב יו"ט ולא היה לו פנאי לעשות השפור מכל מקום היה אפשר לו לעשותו כמה ימים קודם יו"ט) וכן כל

קונטרס אחרון

דאיסורייהו משום תיקון כלי, שאין זה שייך באוכל נפש קט, ומתורץ בזה קושיית הר"ן ק, דלא קיימא לן כחירוצו קא כמ"ש בסימן תקט"ט ק"ב עיין שם:

אבל הרמב"ם כתב ק"ב דהבונה חייב, ומשמע אפילו לצורך אכילת יו"ט כמו שכתב המגיד משנה והביאו הבית יוסף ק"ד לפסק הלכה קט, וכן משמע במג"א סי' תקי"ה קט"ד דלא אמרינן מתוך אלא בהוצאה והבערה ושחיטה ואפייה ובישול שהן מוזכרים בגמ' ק"ב בפירוש, והוא הדין לשאר מלאכות כיוצא בהן שהן נעשים בגוף דבר שיש בו צורך היום קצת, ולכן לא כתבו הרמב"ם וטור וש"ע ק"ב חוץ משחיטה ואפייה ובישול ק"ט, דכיון שצריך שיהא צורך יו"ט קצת ובמלאכות אלו וכיוצא בהם לא משכחת לה צורך יו"ט השוה לכל נפש ק"ב אלא באכילה ממש ק"א:

(ה) היה אנוס ב', הנה קכ"ב דעת הר"ן קכ"ג בשם התוספות וכן כתב בשיטה מקובצת קכ"ד דאפילו לא ידע כלל בערב יום טוב שנשבר השפור אפילו הכי אסור לתקנו ביום טוב, דלא כרש"י קכ"ב ואור זרוע קכ"ו, ולכאורה היה נראה להחמיר בשל תורה כתוס' ור"ן, אבל כבר פסקו רש"ל קכ"ו ומגן אברהם קכ"ח כרש"י ואור זרוע, ואין לנו לזוז מדבריהם.

מכל מקום הבו דלא לסיף על דבריהם קכ"ט, שהרי המג"א עצמו בסי' תק"י ס"ק"ו אוסר אם היה טרוד מערב יו"ט ק"ג, אף שרש"י קכ"א ואור זרוע קכ"ב התירו זה בפירוש, מכל מקום חשש קכ"ב לתוס' ור"ן, ואם גן גם באנוס ממש שדעת רמ"א קכ"ד והמג"א להתיר, כדמוכה במגן אברהם סי' תקט"ט סק"ד קכ"ב וסק"ג קכ"ו וסק"ג קכ"ז וסק"ד קכ"ח וסי' תקי"י סק"ה קכ"ט, מכל מקום יש לומר דהיינו כשלא

ציונים לקונטרס אחרון

- קט כדלעיל סי' שית סוסי"א.
- קי שם (טו, ב) ד"ה דרש (מאי קמ"ל ומאי שנת הנז), ועי"פ המבואר כאן מתורץ שרק באלו פליגי.
- קיא שרבי יתירה אינו מתיר בעשיית כלי גמור.
- קיב קו"א סק"ב, וראה גם לעיל ד"ה וזנה לפי.
- קיג פ"א ה"ד: כל מלאכה כו' לוקה כו' כגון כתיבה ואינה ובנין וכיוצא בהן (הרי שדעתו שאין אמרים מתוך, מאוכל נפש למכשירין, וראה לעיל ד"ה וכו', שמכאן מוכה גם שהרמב"ם סובר כחידוהי ה"י של תוס').
- קיד סי' תצה ד"ה ומ"ש רבנו וחורן.
- קטו ראה לקמן סי' תקט קו"א ס"ק ב, וסי' תקי ס"ק ב (שהרמב"ם פוסק מכשירי אוכל נפש כרבנן, ושלא קיייל כותיה בזה), לעיל בפנים סי' ב' שלדירן חייב על בונה רק כשאין במלאכה זו צורך לאכילה (ושח"ח) לקמן סי' תקיד ס"ב (שמתיר לכבות ביתו אם כשירוף לא יהיה לו מקום לאכול).
- קטז בריש הסימן (שאחר שיבאר שאומרים מתוך בהוצאה והבערה, הוסיף: ואיתא בגמרא דבביבשול נמי אמרינן מתוך).
- קעז ה"א הזכיר רק ביבשול, אבל בגמ' (יב, א"ב) מתברר מתוך גם לענין שחיטה (וה"ה אפייה ששהו בשול).
- קעח סי' תצה ס"א (חוץ מהוצאה והבערה).
- קעט כדאמרנן בגמרא שם לענין שחיטה ובישול.
- קכ כדעת ה"י דלקמן סי' תקיא ס"א.
- קכא ואין זקוקים למתוך, וראה לקמן סי' תקיא ס"א (להחם מים לחרוץ בהם), סי' תקכ"ג ס"ג (להחם מים לטהרת מת), לעיל סי' תמו ס"ה (לענין זריחה).
- קכב לכללות קו"א זה — ראה הערות וביאורים בהל' יו"ט ע' פד ואל"ך, נימוקי יו"ט.
- קכג (טו, ב) ד"ה דרש.

הלכות יום טוב תצה

כיוצא מזה אבל מכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יו"ט כגון לתקן השפרד שנשבר ביו"ט¹⁰¹ או אפילו שנשבר בערב יו"ט אלא שלא היה אפשר לו לתקנו בו ביום מחמת

קונטרס אחרון

היה אפשר לו כלל לעשות קודם יו"ט, לא בערב יו"ט ולא קודם לכן משעה שנודע לו שהוא צריך לעשיית מלאכה זו, דבכל מקומות אלו שרשמתי מיידי מתיקון דברים ישנים שכל זמן שהיון לא היה צריך תיקון לא היה צריך כלל למלאכה זו, ומשעה שנודע לו שצריך תיקון אפשר למצוא שהיה אנוס משעה זו ואילך או שהסרו לו הדרסים הצריכים לו למלאכה זו, אבל תיקון דבר חדש אי אפשר למצוא שלא היה אפשר לו לעשותה קודם יו"ט.

אף על פי שבערב יו"ט ממש אי אפשר לעשותה¹⁰², מכל מקום בקרא דממעטינן מינה מכשירין לא כתיב ערב יו"ט ממש, ומצינו בסוף פרק ה' החולין¹⁰³ דכל קודם יו"ט נקרא ערב יו"ט עיין שם ברא"ש¹⁰⁴, ואף על פי שיש לומר שקודם ערב יו"ט היה סבור שיתקן בערב יו"ט ובערב יו"ט נאנס¹⁰⁵, מזה מקום לא משמע הכי במתניתין¹⁰⁶ דאין שוברים את ההרס כו'¹⁰⁷, ולא משתמט שום פוסק למימר דאם לא היה אפשר מערב יו"ט שרי. וכן מתניתין¹⁰⁸ דאין מלבנין כו'¹⁰⁹, וההפך מזה מבואר ברז"ה¹¹⁰ ור"ן עיין בר"ן פרק אין צדין¹¹¹, אלא דלא קיימא לן הכי כמ"ש בסי' תקט"ז¹¹², עיין מ"ש שם והבין מ"ש כאן, וגם המגן אברהם עצמו בסי' תקט"ז¹¹³ על כל איסור הנזכר בשו"ע כתב בפירושו דאם לא היה אפשר מערב יו"ט שרי, ובסי' תקט"ח הסמוך לו¹¹⁴ לא כתב כלום. ועל כרחק צריך לומר שדעתו להחלק בין תיקון דברים ישנים לתיקון דבר חדש, דלא משכחת ביה אי אפשר לעשותן בערב יו"ט אלא א"כ היה לו אחר ונאבד ומשעה שנאבד לא היה לו פנאי, וגם בזה צריך עיון כיון שטלאכה זו בעצמה היה אפשר לו לעשותה קודם יו"ט כשלא היה אנוס עדיין, משא"כ בתיקון דברים ישנים שקודם שנצטרך לתיקון זה לא היה עושה מלאכה זו עצמה שעושה ביו"ט אלא מלאכה אחרת כיוצא בה. וכן משמע ברמ"א וטור¹¹⁵ שלא התיר לעשות שפוד חדש אלא לתקן שפוד שנשבר.

ואף אם תצה לדחות כל זה¹¹⁶, הרי לפניך תוס' ור"ן המתמירים בשל חזרה¹¹⁷ ואין להקל כנגדם בדבר שלא נמצא היתר מפורש בדברי האחרונים ז"ל¹¹⁸. ובפרט בתיקון כלי שהט"ו בסי' תקי"ז¹¹⁹ ותקט"ט¹²⁰ נראה כמסכים לדעת רד"ה ור"ן¹²¹ דרבי יהודה מודה בזה לרבנן, אף דלא קיימא לן הכי¹²² מפני שהרא"ש¹²³ וטור ורמ"א ומג"א סי' תקט"ט¹²⁴ חולקין על זה והתירו לתקן שפוד שנשבר, מכל מקום לעשות שפוד חדש שלא נזכר בדבריהם פשיטא דאין להקל כנגד התוס' ור"ן ורד"ה:

מג נבדא שם. מור ורמ"א סי' תקט"א. לקמן שם סי' א' וסי'. וראה לקמן שם (שהוא הלכה ואין גורין בו, הדיינו דוקא בשפרד ולא בכיין). לעיל סי' שלא ס"ו (לענין מכשירי מילה שאפשר לעשותם מערב שבת, הדיינו אפילו

ציונים לקונטרס אחרון

קמ ובמבואר (כח, ב) אמרנן: שאי אפשר לעשותן מערב יו"ט.
קמא משנה פג, א.
קמב סי' ו.
קמג א"כ גם בעשיית כלי חדש יש להחיר באופן כזה.
קמד כיצא לב, ב.
קמה דמשמע שאסרו בכל אופן.
קמו שם לו, א.
קמו את הרעפים לצלות בהן.
קמז (טו, א).
קמט שם ד"ה אמר (שתיקון גמור אפילו בכלים ישנים אסורה ביו"ט בכל מקרה אפילו לרבי יהודה).
קנ קו"א סק"ב (אך מכל מקום יש ללמוד מזה שלא להקל בכלים חדשים ממש).
קנא ציינו לעיל.

קנב רמיידי בעשיית כלים חדשים.
קנג רס"ז תקט
קנד ולומר שגם בכלי חדש מותר כשה"י אנוס בערב יו"ט.
קנה ואוסרים אפילו בתיקון כלי, כשלא ידע, וכמצויין לעיל.
קנו ראה כללי הפוסקים וההוראה כלה נה.
קנז סק"ה.
קנח סק"א.
קנט המצוינים לעיל, שתיקון כלי גמור גרע משאר מלאכות.
קס כדלקמן סי' תקט קו"א ס"ב. וזוהב גם לעיל קו"א ס"ק ד (ד"ה והנה לפי).
קסא פ"ג סי' י.
קסב סק"ב.

נאנס או שנשעאם ונאבדו). לקמן סי' תקי קו"א ס"ב ב (ד"ה והבי, שנבשרי אוכל נפש ביו"ט לא דמי בזה לנבשרי מילה בשבת).

הלכות יום טוב תצה

מ

איה אונס גדול¹⁰¹ מותר לתקנו ביו"ט שנאמר¹⁰² יעשה לכם ודרשו חכמים לכם לכל צרכיכם¹⁰³ לרבות מבשרין שאי אפשר לעשותן מערב יו"ט¹⁰⁴;

ה וכל זה במבשרין אבל מלאכות אוכל נפש עצמן אע"פ שהיה אפשר לו לעשותן מערב יו"ט מותר לעשותן ביו"ט מן התורה¹⁰⁵.

אבל מדברי סופרים כל מלאכה שהיה אפשר לו לעשותה מערב יו"ט ולא יהיה בה הפסד ולא חסרון מעם אם היתה נעשית מבעוד יום¹⁰⁶ אפילו שכח ולא עשאה או שהיה מרוד ולא היה לו פנאי לעשותה¹⁰⁷ מכל מקום כיון שלא היה אנוס בדבר אסור לעשותה ביו"ט אלא אם כן משנה קצת בעשייתה מדרך החול¹⁰⁸.

אבל מותר ללוש ולאפות ולשחוט ולבשל כדרכו בחול לפי שאם עשה אחד מאלו מערב יו"ט יש בכך הפסד או חסרון מעם שאין לחם שנילוש ונאפה היום כלהם שנילוש ונאפה מאתמול¹⁰⁹ ולא תבשיל שנתבשל היום כתבשיל שנתבשל מאתמול ולא כשר שנשחט היום כבשר שנשחט מאתמול¹¹⁰ וכן מותר להבעיר אש אם רוצה להשתמש באש דבר שלא היה אפשר לו לעשותו מערב יו"ט בלא הפסד וחסרון או כדי להאיר או בשאר עניינים שיתבארו בס' תקי"א¹¹¹ ותק"ד¹¹²;

ו אבל אסור לבשל ביו"ט דברים שאין בהם הפסד ולא חסרון מעם אם היה מבשלו מערב יו"ט כגון פירות היבשים שהם טובים יותר כשנתבשלו מאתמול¹¹³ וכן אסור ללוש ביו"ט דבר שאין בו שום קלקול מעם אם היה גילוש מערב יו"ט כגון מה שקורין בלשון אשכנז וור"מולין ובארצינו לאקשין שהישנים יותר טובים¹¹⁴ וכן כל ביוצא בזה;

ז ולמה אסרו דבר זה גזרה שמה ימנע אדם מלעשות כל מלאכות אוכל נפש שאפשר לו לעשותן מערב יו"ט ויניחן לעשות אותן ביו"ט שהוא יום בטל ונמצא יו"ט כולו הולך בעשיית אותן מלאכות ויתבטל משמחת יו"ט¹¹⁵;

ח ומה הטעם לא אסרו ההוצאה אף שהיה אפשר לו לעשותה מערב יו"ט ולמה לא אסרוהו כדי להרבות בשמחת יו"ט ויולך ויביא כל מה שירצה וישלים הפציו ולא יהיה כמו שיריו אסורות¹¹⁶;

ט וכן מזה הטעם שלא יתבטל משמחת יו"ט אסרו חכמים¹¹⁷ הקצירה¹¹⁸ והדישה¹¹⁹

נג שבת קלה, א ורש"י שם ד"ה לא אפשר. רמב"ם פ"א ד"ה.

נד רש"י כג, ב ד"ה אין צדיק. רמב"ם שם.

נה סעף א.

נו ס"ג י"ד.

נז ש"ה מסכת סוכה (רמב"ם א) ד"ה פירות. מ"א סק"ב.

נח מהר"ל שם בשם סמ"ק. מ"א סק"ג. וראה העני"ב

תפטר ע' 82.

נט רמב"ם פ"א ד"ה. וראה גם לקטן סי' תקי"א סוף

סק"ב.

ס ראה גם לקטן סי' תצה ס"ד. סי' התק ס"ב.

סא רמב"ם שם ה"ו.

סב רא"ש ור"ן רפ"ג (שאסרו המלאכות הנעשות לימים

הריבה). מ"ג שם ה"ה ביעת הרמב"ם (שכתב העני"ב

של שמחת יום טוב). מור בשם ר"י.

סג רמב"ם פ"א ד"ה. מור ושני"ע ס"ב.

סד רמב"ם שם.

מד מ"א שם סק"ב. וכו"ה לקטן סי' תקט מ"א וס"ג (משא"כ כשלא היה לו פנאי בקרב יו"ט, כדלעיל במוסרי ובק"א סק"ה). וראה לקטן סי' תקי ק"א סק"ב.

מה שנות יב, מו.

מו גזירה שם לרבי יודנה. וראה לקטן סי' תקיב ס"א.

מו גזירה שם.

מח רא"ש ור"ן רפ"ג.

מט רמב"ם פ"א ד"ה וה"ה. אור זרוע ה"ו י"ט מוס"י רמח.

הלכות הנחגי' גור"ש סי' ל אור ד. מהר"ל ה"ו י"ט

(ע' קטט). רמ"א ס"א. וראה גם לקטן סי' תקי ס"ה. ק"א

שם ס"ב.

נ מ"א סי' תקט ס"ק ב.

נא מ"א סי' תקי סק"ג.

נב סמ"ג ל"ח ע"ה (כר, ד). הובא ככ"ו ד"ה כרב סמ"ג.

רמ"א ס"א. וראה גם לקטן סי' תקא ס"ג. סי' התק ס"א.

סי' תקי ס"ג.

הלכות יום טוב תצה

והעומד^{טו} והוריי^{טז} ובריות^{טז} מיני תבואה^{טז} שדרך לבור אותם הרבה ביהוד^{טז} והמחניה^{טז} של כל מינים הנמחנים כרחיים שדרך למחון אותם הרבה ביהוד^{טז} וההקרה^{טז} והתלישה מהמחזור^{טז} שהיא תולדת הקצירה^{טז} וסחיפת פירות^{טז} שהיא תולדת דישא שמפרק^{טז} דבר מגודולו^{טז} כל מלאכות אלו ותולדותיהם וכל דבר הנאסר בשבילם כשבת מדברי סופרים שמא יבא לעשות המלאכה עצמה אסור גם ביו"ט^{טז} אפילו ע"י שניו^{טז} ואפילו לא היה אפשר לעשותם מערב יו"ט לפי שכל מלאכות הללו דרכן להעשות הרבה ביהוד ביום אחד לצורך אכילת ימים הרבה^{טז} שהרי דרך האדם לקצור כל שדהו ביהוד ולבצור כל ענביו ביהוד^{טז} ולעמר ולדוש ולברור ולטחון הרבה^{טז} תבואות ביהוד ולקד קמח הרבה^{טז} ולדרוך ענבים וותים הרבה ביהוד חשו חכמים אם מלאכות אלו יהיו מותרין לו יטרח ביו"ט גם לצורך החול^{טז} כיון שדרך לעשותן לצורך ימים רבים ולא יהיה לו פנאי להתעסק בשמחת יו"ט^{טז}.

וכן אסור הציזה^{טז} לפי שעל הרוב אין דרך לעשותה לצורך היום אלא לצורך מחר לפי שאין האדם סומך על הספק שלא לתקן מאכלו עד שיצוד שהרי אינו יודע שמה תעלה מצורתו ויקנת אלא עיקרה מיום לחבירו הוא^{טז} וכן אסור חליבת הבהמה^{טז} לפי שגם היא נעשית לצורך אכילת ימים רבים שהרי אדם (א) חולב כל צאנו ביהוד.

קונטרס אחרון

(א) חולב כל צאנו כ"י. הנה^{טז} הרמב"ן בספר המלהמות פרק כ"ב דשבת^{טז} כתב בשם הרי"ף בתשובה^{טז} דלא אסור החליבה ביום טוב לתוך הקערה משום סוך מלאכה אלא משום שאסור לאכול ביום טוב את החלב שהוא נולד עיין שם^{טז}. והוה דעת הגהות אשר"י ריש פרק קמא דביצה^{טז} שיתבאר ביסמין תק"ה^{טז} שבהמה העומדת לאכילה חלבה לתוך הקערה יש על החלב תורת נולד^{טז}.

שכ רס"א (ממקום שתכנס בו).	כה כדלקמן סי' תקא סי' ושי"ג.
עח ראה רמב"ם פ"א ה"י.	סו רמב"ם שם.
עט עולת שבת סק"ב. אלה רבה סק"ג.	סז רמב"ם שם. וכדלקמן סי' תקי ס"ד ושי"ג.
פ רא"ש ר"ן וז"ל שם. מור בשם ר"י.	סח משא"כ קצניות, כדלקמן במגף הסעף.
פא רא"ש שם. מור בשם ר"י. לבוש ס"ב.	סט ששה מוקצות רפ"ג, בשם הרמב"ן, וראה לקמן סי'
פב רא"ש שם. מור בשם ר"י.	תקי תק"א סק"א (שביאר גם דעת הר"י בזה, שאסור
פג מ"ג שם. ר"ן שם (מג א) ד"ה תנו. מ"א סי' תקי ס"ב.	מטעם שאפשר לעשותו מערב יו"ט).
פד כדלקמן סי' תקי ס"ב ושי"ג.	ע רמב"ם שם. מור ושי"ע שם.
פה רמב"ם שם לפירוש המ"מ שם. מור בשם ר"י. לבוש שם. וראה חקרי הלכות ח"א כו. ב.	עב ראה ר"ן שם.
פו משנה רפ"ג. מור ושי"ע ס"ב.	עג רמב"ם שם. וכדלקמן סי' תקי ס"ג ושי"ג.
פז ר"ן שם (ב, ב) סו"ה ל' אין צדין. וראה לקמן סי' תצו רס"א (בנוסטר) גבי צידת הניס (שהרי אפשר לצדון מערב יו"ט).	עד ביצה ג, רע"א. מ"מ שם.
פח רבנו ירוחם ג"ד ח"ב (לב, א) כיש קנת מפרשים (שאסור). וראה גם לקמן סי' תקד ס"א. והמקם שנתבאר כאן, ראה ק"א סי' ג.	עד רמב"ם הל' שבת פ"ח ה"ג. וראה גם לקמן סי' תקי ק"א סק"א.
	עה ביצה שם. מור ושי"ע שם.
	עו רש"י שם ד"ה שמת אסורו. רמב"ם שם ה"י. וראה גם לעיל סי' שכ רס"א. לקמן שם.
	עז וכה' לקמן שם ס"א. וראה לעיל סי' שה סכ"ה, וסי'

צינונים לקונטרס אחרון

קסו ככללות קרי"א — ראה הערות וביאורים בהל' יי"ט ע' צח ואילך. נמוקי יו"ט.

קסז (ב, ב).

קסה שו"ת הרי"ף סי' יד (וברמב"ן שם ביאר, דהו כמשקל שובו שאסורין משום נולד, וכ"ה לקמן סי' תקד דעה הב' שביס"ה).

קסח ומטעם זה אסור לחלוב בהמה העומדת לחלבה לתוך המאכל, כדלקמן סי' תקה סוף ס"א.

קסז בשם אור זרוע הל' יו"ט סי' כטט.

קסח דעה הב' דלקמן שם סי' ס"ה. וראה גם לקמן סי' תקיח קרי"א סק"ה.

קסט שיש לפרש לשיטתו, שזהו טעם האיטור לחלוב שלא לצורך יו"ט.

הלכות יום טוב תצא

יא

אבל התירו שחוקת המלח ותבלין וברירת מיני קמניות לפי שאין דרך לעשותן הרבה ביד
לצורך ימים רבים אלא מה שהוא צריך מהם לכו ביום בלבד⁹⁹ אלא שכל שאפשר לעשותו
מערב יומ' אסור לעשותו ביומ'ט כי אם ע"י שינוי כמו שיתבאר בס' תד"ד: ותק"מ¹⁰⁰:
י כל שאסור לעשותו ביומ'ט אסור לומר לנכרי לעשותו שהאמירה לנכרי היא שבות ביומ'ט
כמו בשבת¹⁰¹:

יא אין מוציאין משא על הבהמה ביומ'ט¹⁰² ואין הטעם משום שבתית בהמתו¹⁰³ שמוציאה
המשא מרשות לרשות שהרי אף האדם בעצמו מותר להוציא ביום טוב מרשות
לרשות¹⁰⁴ אלא שהבאים אסרו להוציא משא על הבהמה ביום טוב משום ולול יומ'ט שלא
יעשה בו כדרך שהוא עושה בחול¹⁰⁵ ועוד שאין משתמשין בבעלי חיים כל עיקר¹⁰⁶ כמו
שיתבאר¹⁰⁷:

יב כשם שאסור להשתמש בבעלי חיים ובמחבר לקרקע בשבת כמו שנתבאר בסמ"ן
ש"ה¹⁰⁸ ועל"פ¹⁰⁹ כך אסור ביומ'ט¹¹⁰:

יג כבר ביארנו בהלכות שבת דאין איסור מוקצה בשבת אלא מוקצה מחמת חסרון כוונת
שנתבאר בס' (ש"ח)¹¹¹ או מוקצה מחמת איסור שנדחה ביד אדם בין השמשות
כגון נר שהדליקו בו בשבת¹¹² או מוקצה כעין גרוגרות וצמוקין שמעלין אותן לגג ליבשן
ואדם מסיר דעתו מהם מפני שאין ראויים לאכילה¹¹³ עד לאחר זמן מרובה אבל שאר כל
דבר שראוי להשתמש ממנו איהו תשמיש מותר למלטלו בשבת אפילו מוקצה מחמת
מאיום¹¹⁴ או מחמת שעומד לסחורה¹¹⁵ וכיוצא בזה מותר למלטלו בשבת כמ"ש בס' ש"ח¹¹⁶
ע"ש.

אבל ביומ'ט נחלקו הפוסקים יש אומרים¹¹⁷ דכל שמותר למלטלו או לאכלו בשבת מותר

קונטרס אחרון

אבל לפי מה שכתב הרשב"א¹¹⁸ בבית יוסף שם¹¹⁹ שאין על ההלב שנחלב בעצמו או על ידי נכרי
תורת גולד אם הבהמה עומדת לאכילה, והביאורו רמ"א ומג"א¹²⁰ שם, א"כ על כרחך צריך לומר
הא דאסור לישראל לחלוב בעצמו את הבהמה העומדת לאכילה היינו מטעם שכתבתי בפנים:

פט שיטה מקובצת רפ"ג, בשם הרמב"ן (לענין ברירה).	צט סכ"ז. (בעלי חיים).
צ ס"א לענין שחוקת מלח ותבלין.	ק ס"א (במחבר לקרקע).
צא ס"ב דה לענין ברירת קמניות.	קא ת"א ס"י רמז סוף סק"ב. מ"ז ס' תרכ סק"ג.
צב סמ"ג ל"ח ע"ה (כד, רמ"ז). ב"ר רש"ה מ"א סק"א.	קב ס"ד.
וראה גם לעיל ס"י רכג ס"א, תש"ג.	קג כדלעיל ס"י רעט ס"א. ס"י ש"ה.
צג רמב"ם פ"ה סוף ה"ב. מור ושע"ע ס"ג.	קד כדלעיל ס"י ש"ס ס"ד.
צד ראה לעיל ס"י רכו ס"ב ב' העות, וש"ש להחמור בשל תורה. וראה גידול תורה (ג) א ע' נו.	קה כדלעיל ס"י שח ס"ב.
צה מ"א סק"ה.	קז ס"א.
צו רמב"ם שם. לבוש ס"ג. מ"ז סק"ג. מ"א שם. לענין כדרך שעושה בחול וחולו יומ'ט, ראה גם לקמן ס"י תצח סמ"ז.	קח רא"ש סוף ביצה בשם ר"י ור"ח, ורש"י לג, א ר"ה והכתבא. ר"ח מ, ב (אלא שהוא אסור מוקצה מחמת איסור ונולד ביומ'ט). הובא במו"ר רמ"א ס"ד בשם רש מתירם. דעה זו מובאת גם לקמן ס"י תצח ס"ה. ס"י תצח ק"א סק"ב. ס"י תקא ס"א. ס"י תקא ס"ג. ס"י תקא ס"ג. ס"י תקא סמ"ז. וראה לקמן ס"י תצח סכ"ד, וס"י תקא ס"א, שלידעו זו אף העולד מותר ביומ'ט.

ציונים לקונטרס אחרון

קעב סק"ג.

קע ח"ה ס"י רכו. דעה הא' דלקמן שם.
קעא ד"ה כתוב בהגהות.

הלכות יום טוב תצה

למלטלו וכן לאכלו ביו"ט וכל שאסור למלטלו או לאכלו בשבת אסור לאכלו ולמלטלו ביו"ט אלא אם כן ממלטלו לצורך אכילה^{קט} דבר הותר^ק דאו מותר למלטלו כמו שהותרו כל המלאכות לצורך אכילה עיין סי' תקנ"ט^{קט}.

ויש אומרים^{קכ} שבין מוקצה מהמת איסור^{קכ} שלא נדחה בידו אדם^{קכ} בין השמשות בין מוקצה מהמת מיאוס^{קכ} או מהמת שעומד לסחורה^{קכ} שנתבאר בס"י ש"י או דבר שהכניסו לאוצר^{קכ} ואין דעתו להסתפק ממנו עד לאחר זמן מרובה אסור למלטלם ביו"ט אלא אם כן ממלטלם לצורך אכילה דבר הותר^{קכ} מפני שיו"ט קל משבת לפיכך אסור בו המוקצה כיו שלא יבואו ללול ביו"ט ולפי דבריהם בהמה העומדת להלכה ותרגולת העומדת לגדל ביצים ושור העומד להרישה^{קכ} אסור לשוחמן ביו"ט עד שיבין אותן מערב יו"ט^{קכ} דהיינו שיחשוב עליהן לאכילה^{קכ} כמו שיתבאר^{קכ} וכן כל כיוצא באלו.

ויש אומרים^{קכ} דכל מוקצה שמותר בשבת מותר ביו"ט אבל כל גולד אסור בין בשבת בין ביו"ט ומהו גולד דבר שאינו ראוי היום למה שהיה ראוי בבין השמשות כגון כלי שנשבר בשבת או ביו"ט ואינו יכול להשתמש בשבר הכלי מה שהיה יכול להשתמש כשהכלי היה שלם אלא תשמיש אחר^{קכ} כגון כלי משקין שנשברו או נקבו ביו"ט או בשבת ואינו יכול להשתמש בשבריהם משקין במקורם אלא אוכלין או דברים אחרים אסור למלטל השברים בשבת או ביו"ט שנשברו בו מפני שתשמיש זה גולד בשבת או ביו"ט ואתמול לא היה הכלי עומד ומוכן להשמיש זה וכן עצמות שנתפרקו מן הבשר בשבת או ביו"ט^{קכ} אע"פ שהן ראויין לכלכל^{קכ} אסור למלטלם בו כיום שנתפרקו שהרי אתמול היו מחביטין לבשר ונהשכין כבשר עצמו שעומד לאכילה אדם והיום שנתפרקו מהבשר עומדין לכלבים וזרי זה גולד^{קכ} וכן כל כיוצא בזה^{קכ}.

ולענין הלכה יש להחמיר בגולד ביו"ט^{קכ} כיון שיש אומרים שאפילו מוקצה אסור בו אבל

קט רמב"ם פ"א הל"ג תוס' ה' א ד"ה אמר, דף כח, ב ד"ה גיפות, דף לא, ב ד"ה אמר, בשם ריב"א.

קכ שבת י"ג, ב (שתלוי במחלוקת הג"ל), ר"ף סוף ביהא.

קכא רש"י שם ד"ה פלוגתא, רמב"ם שם.

קכב רמב"ם שם.

קכג סוף דף יד.

קכד רא"ש סוף ביהא, זמור, בשם ר"ת, רמ"א ס"ד.

קכה שלא מעין מלאכתו הראשונה, כדלקמן סי' תקא ס"א ש"נ.

קכו ת"א סק"ז, וראה גם לעיל סי' שח ס"ם.

קכז ראה רא"ש סוף ביהא, מ"א סי' תקא ס"ד.

קכח תוס' שבת דף כט, א ד"ה אבלן, מ"א סי' תצט סק"ט, לקמן שם ס"ח וס"ה, סי' תקא ספ"ז.

קכט ראה לקמן סי' תצו ק"א סק"ג, סי' תקיח ק"א סק"ה.

קל רמ"א ס"ד, כבודת המ"א סק"רו (נתבאר לקמן סי' תצו ק"א סוף ס"ק ג), רש"י ב"ש פ"ה ס"ט (ס"א), שפסק כר"ח סוף ביהא (שאושר גולד ביו"ט), וראה גם לעיל סי' תב ס"ה, סי' שח סכ"ז וס"ט, לקמן סי' תצו סכ"ה, סי' תצט וס"ח וסק"ח וסק"א סק"ג, סי' תקא ס"א וס"א, סי' תקה ס"ג ולענין שופר ב"ה ראה לקמן סי' תקפ סכ"ה.

קט רמב"ם פ"א הל"ג תוס' ה' א ד"ה אמר, דף כח, ב ד"ה גיפות, דף לא, ב ד"ה אמר, בשם ריב"א.

מרבדי עיובין רמז תפמ, רמ"א סי' תקט ס"ז, מ"א שם ס"ק מז, לקמן שם ס"ז.

קי משא"כ אכילה והשתמשות במקצה עצמו, כדלקמן שם.

קיב סוף דף יד.

קיג ר"ף סוף ביהא, רמב"ם שם, רמב"ם בגלגלות (א, ב, יד, כ), רשב"א ב, ב ד"ה ונפלתו, ובעבודת הקדש ש"ב ס"ט, וראה דאבידן שם (שכתב שלא הכל שוין בזה).

קיח (א, ב, יד, כ), עכ"פ בדברים שאמורים בשבת נמנעם מלאכה), ח"ת שם, ר"ן סוף ביהא, דעה הא' במור, ש"ע

ס"ד, דעה זו מובאת גם לקמן ס"ד י"ד, סי' תצו ס"ד, סי' תצו ס"ה, סי' תקיח ס"ה, וראה לקמן סי' תצו ק"א סוף ס"ק ג, שלדעתו זו גם גולד נאמר ביו"ט ולא בשבת.

קיז ראה ר"ח, שצ"יין לעיל בדעה הא'.

קיד שיש ביהא פ"ח סי' יז, ב"ח סוף הסי', מ"א סק"ז (שם נדחה בדין אסור גם בשבת, כדלקמן סי' ש' ש"ד).

קטו פ"ח ס"ד, שכן מתבאר מרבדי רמב"ן ור"ן שם.

קטז ר"ף שם (במרי דעמיקא).

קיו שמונה בשבת כדלעיל סי' ש' ס"ב, וראה ק"א סק"מ.

קיח רמב"ם שם, פוסקים שצ"יין לעיל בדעה הא'.

הלכות יום טוב תצה

בשבת יש להחזיר אפילו נולד ^{קצ"ב} כי כן עיקר ^{קצ"ב} (1) אבל במוקצה נוהגין להקל במדינות אלו אף ביום טוב ^{קצ"ב} והבחמיר ביו"ט תבוא עליו ברכה:

יד כל מוקצה שהקצאתו אינה אלא מחמת מחשבתו של האדם שהסיח דעתו מלאכול ומלהשתמש בו כגון בהמה העומדת להלכה שהקצאתה ביום טוב אינה אלא מחמת שאין דעתו עליה לאכילה (ועיין בס"י תקי"ה ^{קצ"ב} יתבאר לך דיש נפקותא מהלכה זו אפילו לדין דמקילינן במוקצה אפילו ביום טוב) לפיכך אם חישב עליה מערב יום טוב לאכילה אע"פ שלא (2) הוציא בשפתו הרי היא מוכנת לאכילה על ידי מחשבה זו ^{קצ"ב} ומותר

קונטרס אחרון

(1) אבל במוקצה כ"ו. כן ^{קצ"ב} כתב ה"מ של שלמה ^{קצ"ב}, אלא שבמוקצה מחמת איסור אף שלא נדחה ביד אדם דעתו לאסור ^{קצ"ב}. ולשיטתיה אהל ^{קצ"ב} דסבירא ליה ^{קצ"ב} מתנייתין ^{קצ"ב} שמהחכין את הנבלה הוה מוקצה ולא נולד, וא"כ משכחת לה מוקצה מחמת איסור בלא נולד כגון בהמה טמאה שמתה ^{קצ"ב}, אבל לפי מה שיתבאר בס"י תצ"ו ^{קצ"ב} דמתנייתין דמתניין הוה נולד, תו לא משכחת מוקצה מחמת איסור בלא נולד (דטבל מוכן הוא, כדאייתא בדף ל"ד ^{קצ"ב}, ד"ק ותשכח ^{קצ"ב}).

(2) הוציא בשפתו כ"ו. כן ^{קצ"ב} הוא ברמב"ם סוף פרק א' ^{קצ"ב} גבי שור העומד להרישה (ומה שכתב שם יוני שובך הוא שלא בדקדוק, כי סמך על מה שכתב בפרק ב' ^{קצ"ב} דצריך לומר אלו ואלו כו', אי נמי מירי ^{קצ"ב} כשאין שם רק ב' יונים דליכא למימר מטלטל ושביק ^{קצ"ב}). וכן הוא בשבת דף ג' ^{קצ"ב}, עיין במ"א סי' ש"ח סק"מ] שכתב כן בהדיא בשם הגמיר משנה ^{קצ"ב}, וכן משמע שם בהדיא בתוס' ^{קצ"ב} וראש ^{קצ"ב}, דאי סלקא דעתך דצריך להוציא בשפתו לא קשיא מירי ^{קצ"ב}, וכן משמע בגמרא ^{קצ"ב}, וטור ושו"ע סי' ש"ח סעיף כ"ו ^{קצ"ב}, וסעיף כ"ה בהג"ה ^{קצ"ב}, וסי' ש"ח סעיף ה' בהג"ה ^{קצ"ב} ובמג"א סי' ש"ח ס"ק י"ח בשם הרשב"ץ ^{קצ"ב}. ואף דלא קיימא לן הכי ^{קצ"ב} לפי דעת

<p>קלא ר"ח. שם. הובא במור. רמ"א שם. לפירוש הרמ"א שם. שו"ע סי' ש"ח פ"ג. ראה מ"א שם סק"י. לעיל שם סב"ד.</p> <p>קלב ד"ק שם. דומ"ח פ"א סוף ה"ה, ובה"ל שבת פכ"ה</p>	<p>ה"ב. רא"ש שם. שור וטור שם.</p> <p>קלג ראה גם לקמן סי' תצה ס"ג. סי' תקח פמ"ג.</p> <p>קלד סעיף ג.</p> <p>קלה רמב"ם פ"א ה"ה. וראה ק"א ס"ק ח.</p>
--	---

ציונים לקונטרס אחרון

קעג לכלול ק"א זה — ראה הערות וביאורים בה"ל יו"ט ע' קב. נמוקי יו"ט.

קעד ביצה פ"ה סי' יט.

קעה כשית ר"ח שלהי ביצה, שאוסר גם מוקצה מחמת איסור ביו"ט (אף שבשבת מותר כדלעיל סי' ש"ו וסי' ש"ב ס"ה).

קעו שוכר שחם שני אסורים נפרדים (ולדין היינו קעו ביו"ט).

קעז שם פ"ג סי' יז. ובחכמת שלמה שבת קמג, א ד"ה תוס'. הובא לקמן סי' תצה ק"א סק"ו.

קעח שבת קנ"ו. ב.

קעט ראה תוס' ב. שייך מוקצה בהמה הפירושים מירי ביו"ט, ששייך מוקצה בהמה טמאה שאסורה בשחיטה (משא"כ בשבת שייך מוקצה אף בטהורה, דלא הוי גילה, וכדלעיל שם ושם).

קפ ק"א סק"ו.

קפא סעי"ב: שאם עבר ותיקנו מתוקן (וראה לעיל סי' ש"ט).

קפב בלא משכחת מוקצה מחמת איסור בלא נולד.

קפג לכלול ק"א זה — ראה הערות וביאורים בה"ל יו"ט ע' קד ואילך. נמוקי יו"ט.

קפד הי"ח: ושור העומד להרישה יוני שובך ...

מוקצה הן ואסור לאכול מהן ביו"ט עד שיכין אותם מבערב ויחשוב עליהם לאכילה.

קפה הלכה ה' יוני שובך ... וצריך לומר מבערב ולומר אלו ואלו אני נוטל, וכדלקמן סי' תצה ס"ח (ש"ע), וראה כללי הפוסקים והתורא כלל רג.

קפו כפ"א הי"ח.

קפז שמעטע זה צריך לומר ביוני שובך, כדלקמן שם, וש"ע.

קפח ע"א (שבחירות של דקל סגו מחשבה להוציא מירי מוקצה, וכדלעיל סי' שח ס"ג).

קפט ה"ל שבת פכ"ה הכ"א (שמחשבה מוציאה מירי מחשבה), וראה גם לעיל סי' רנט ק"א סק"א.

קצ א שם ד"ה ואם.

קצא ס"ד סי' ח.

קצב שהקשו: מאי אריא בעצן אפילו חישוב נמי.

קצג ברייתא שם מט, רע"ב (נטים כו') ואם חישוב כו'. וכדלעיל סי' שח סני"ט.

קצד לענין נטרים כ"ל.

קצה לענין עורות בהמה דקה (דלעיל שם סנ"ח).

קצו לענין קש שעל גב המטה (כדלעיל שם סט"ו).

קצז לענין טלטול נגד עשה שחישוב עליו לפני שבת.

קצח כדלעיל שם סל"ג.

הלכות יום טוב תצה

לשחטה ביו"ט אף ההאוסרין מוקצה ביו"ט לפי שמוחשבה זו מוציאה מיד מחשבה הראשונה¹⁷² וכן כל כיוצא בזה.

אבל כל מוקצה שהקצאתו באה לו ע"י מעשה בני אדם¹⁷³ כגון תאנים וענבים שהעלן לגג ליבשן שיעשו נגזרות וצמוקים¹⁷⁴ אם הם בענין שמועלת להם הכנה מבעוד יום כגון שכבר הן ראויים לאכילה למקצת בני אדם שרעתם יפה אלא שלמקצת בני אדם אינן ראויים לאכילה¹⁷⁵ ולכן צריך להזמין מבעוד יום כמו שנתבאר בס"י¹⁷⁶ וכן שאר מיני (ט) פירות שהעלן לגג¹⁷⁷ ליבשן¹⁷⁸ וצריך להזמין מבעוד יום ההאוסרים מוקצה ביו"ט הונתו והכנה זו אינה במחשבה בלבד שיהשוב עליהם לאכילה אלא צריך לעשות

קונטרס אחרון

השו"ע סעיף כ"א¹⁷⁹, היינו משום דבלא מחשבתו של אדם הן מוקצה, שהרי השעה ה' והאבנים ה' אינם ראויים לכלום בשבת, וכיון שהן מוקצים מאליהן אין מחשבתו של אדם מוציאתן מידי מוקצה אלא ע"י מעשה לדעת השו"ע. אבל לדעת הרמ"א שם סעיף כ"א בהג"ה¹⁸⁰ כיון שלא נדחו בידי אדם מועלת להן מחשבה להוציאן מידי מוקצה, וכמ"ש בפנים¹⁸¹:

(טו) פירות שהעלן כו'. הנה"ד במגן אברהם¹⁸² משמע דאף אוצר נקרא אקצייה בידיים, והפך מזה מבואר בגמ' דשבת דף מ"ה סוף ע"א¹⁸³ עיין שם ברש"י¹⁸⁴ ותוס'¹⁸⁵, ועיין במ"ש בס"י תקי"ח¹⁸⁶. ואין להלק בין אקצייה בידיים לדחייה בידיים¹⁸⁷, דהרי שם מירי בשאר פירות הראויין לאכילה¹⁸⁸ דאם אינן ראויין לאכילה גם רבי שמעון מודה בהן, עיין שם גבי גרוגרת וצמוקין¹⁸⁹. ולפי זה יש לומר דגם רמ"א¹⁹⁰ סבירא ליה כשיטת התוס' בדחייה¹⁹¹ וכפסק הרמב"ם¹⁹², דאינהו לא מיירי רק במוקצה דהיינו פירות שהעלן ליבשן כמו שפירש רש"י¹⁹³. ועיין בלחם משנה¹⁹⁴ דור"ק:

קלו כדלעיל ס"י שח מ"ז (לענון שבת), וש"נ.
קלו תוס' לד, ב ד"ה ואומר, מ"א ס"ק י.
קלח שמוקצין אף בשבת (כדלעיל ס"י ש"ב וע"ג).
קלט משנה לד, מ"א (על המוקצה). לפירוש רש"י שם ד"ה עונד (אחוי ולא אחוי). בהכנים שם רע"ב (עד

שירושם). רמב"ם פ"ב הל"ט מ"א שם.
קמ סוף זו.
קמא שראיין לאכילה ומוחזין בשבת (כדלעיל שם).
קמב משא"כ כשהכנסין לאוצר (ראו קמ"א ס"ב ט).

ציונים לקונטרס אחרון

קצט שאין מועלת מחשבה לאבנים, כדלעיל שם ס"ב.
 ר' ראה לקמן ס"י תצט ק"א סק"ג (שעומרת להסקה ואין עליה תורת כלי). לעיל ס"י שיר סכ"א (שמועיל בה הכנה מבעוד יום). ובמ"א שם מירי בבר שלם של שעה או חלב, ראה לעיל שם סל"ג (דהנה כלי שמלאכתו לאיסור). ס"י רנט ק"א סוף ס"ק א (שלא חשב עליו להשתמש בו כלום, שיעשה כלי היתר). ס"י שח ס"ב (שכלי שמלאכתו לאיסור הוא דוקא כשראו להשתמש בו בשבת), וס"ט (שאוכל שאינו ראוי בשבת הוא מוקצה מחמת גופו). הערות וביאורים בהל' דיו"ט ע' ק"א הערה 8. נימוקי יו"ט בתוספת ביאור.
 רא שכוון שאין דרכם ליחם לישבה אין מחשבה מועלת בהם, כדלעיל ס"י שח ס"ב.
 רב שגם באבנים סגי במחשבה כחיות (ולא קי"ל כן לעיל שם ס"ב).
 רג כאן סי"ד (שכשלא נדחה במעשה מועלת מחשבה).
 רד לכללות ק"א זה — ראה הערות וביאורים בהל' יו"ט ע' ק"ד וק"ל. נימוקי יו"ט.
 רה סק"י (שחלוק על הרמ"א ס"ד, שפוסק שבאוצר של פירות ועצים אין צריך לרשות). וכאן בפנים

פסק כרמ"א, שאין צריך להזמין במעשה אלא כשהעלן לגג ליבשן.
 רז שולרבי יהודה אפילו זו דחייה בידיים הוי מוקצה. רז ד"ה אי נימא (שהיינו כשהניסין לאוצר).
 רח ד"ה היבא.
 רי שאוצר נקרא אקצייה בידיים (וצריך הזמנה ע"י מעשה).
 ריא דבזה אמרינן התם, שאם העלן לגג (ליבשן), דהוי דחיה בידיים, לרבי יהודה הוי מוקצה ולרבי לא הוי מוקצה, ואם לא העלן לגג לא הוי דחיה בידיים. וראה דברי נחמ"י כד, ב, בן ג.
 ריב שרבי שמעון מודה בהן כשהעלן לגג ליבשן. ריג ס"ד (דבאוצר אין צריך לרשות).
 ריד לד, ב ד"ה ואומר (דמוקצה שאקצייה בידיים צריך לרשות).
 רטו פ"ב הל"ט (שצריך לרשות).
 רטז ביצה לד, ס"א ורע"ב, דמיירי התם בגרוגרת וצמוקים דחוי ולא חוי (שהעלן לגג ליבשן).
 ובזה קי"ל שצריך לרשות.
 רזו על הרמב"ם שם (הטעם שבמשנה מירי בשבת וברמב"ם ביו"ט, שמירי אף בשאר פירות, שלא נאסרו אלא ביו"ט).

בהם הכנה גמורה ע"פ מעשה²⁰⁰ (דהיינו 1) שישער ברעתו מערב יו"ט כמה יצטרך ליטול מהם ביו"ט²⁰¹ ומיוחד לו מקום אחד בתוך הפירות שמאותו מקום בלבד יטול פירות ביו"ט וירשום (פירושו²⁰² שיעשה סימן) אותו המקום בתחלתו ובסופו ויאמר מכאן ועד

קונטרס אחרון

(1) שישער ברעתו כ"י. עיין ר"מ בשיטה מקובצת¹⁹⁸ שמגיה בירושלמי¹⁹⁹ שצ"ל לית לן חומר ברבר שיש בו רוח חיים²⁰³. וכן היא גירסת התוס'²⁰⁴ ור"ל דאקצייה בידיה חמיר טפי. וכן פסק הרמב"ם²⁰⁵ וים של שלמה²⁰⁶ ומג"א²⁰⁷. אבל הפרי חדש²⁰⁸ מקיים נוסחא הישנה²⁰⁹ דהתם²¹⁰ חמיר טפי, דצריך לומר זה וזה אני נוטל, ואם הזמין יותר ממה שצריך לו ביו"ט הרי זה לא יטול כלום, אבל הכא²¹¹ אין צריך לדקדק בזה אלא מותר להזמין יותר ממה שיצטרך לו ביו"ט. והנה לפי דבריו אין הרשימה מעכבת כלל אלא האמירה מכאן כו' (אלא א"כ הוא גרוגרות וצמוקין עיי"ש²¹²), שהרי ביוני שובך דחמירי לפי שיטתו ואעפ"כ אינו צריך לרשום. אבל לפי שיטת התוס' וסיעתם דאקצייה בידיה חמיר מבעלי חיים, ובבעלי חיים אם זימן יותר ממה שצריך לו לא הועיל כלום כמו שיתבאר בס"י תצ"ז²¹³, כל שכן במקצה דאקצייה בידיה.

אף שיש לדחות, דהתם²¹⁴ אין הזמנתו מועלת להיתירים שאין צריך לו ביו"ט, וא"כ יש להושי דילמא מטלטל ושביק לכך אין הזמנתו מועלת כלל, אבל הכא²¹⁵ נהי דאין הזמנתו מועלת להיתירים, מכל מקום למה שצריך לו אפשר דמועלת. מכל מקום מלשון התוס' משמע דאקצייה בידיה חמיר לגמרי מבעלי חיים. וכן משמע בהרי"א בשיטה מקובצת²¹⁶ שכתב למה ירשום במקצת ועד כאן סגי וכו', וכיון שאינו רשום בודאי הא דלא סגי במקצת אני נוטל לחוד²¹⁷, היינו משום דאין הזמנתו מועלת כלל אם זימן יותר ממה שצריך לו (ואפשר דאף בתוס' צ"ל מכאן ועד כאן²¹⁸ כמו שהגירסא היא בשיטה מקובצת). וכן משמע בהרי"א במג"א דאקצייה בידיה חמיר הזמנתו צריכה להיות דומה בשוה להזמנה דאחזי ולא אחזי דאיכא למיתש דלמא מטלטל ושביק דהתם צריך שלא יזמין רק מה שצריך לו כמ"ש ב"י²¹⁹ כיון דאין הכל שוין בדין הזמנה זו, כמו שפירש רש"י לכולי עלמא צריך כו' שכתב המג"א²²⁰, כיון דאין הכל שוין בדין הזמנה זו, כמו שפירש רש"י בפרק קמא דביצה דף י"ד²²¹ ד"ה לכל דבר. ועדיין צ"ע:

קמז ראה אמוקי שנוענתא ביצה לר, ב.
קמז ולא מנא במאזני יותר ממה שצריך, כדלקמן ס"י תצה.

ציונים לקונטרס אחרון

- רית לכללות ק"א זה — ראה הערות וביאורים בהל' יו"ט ע' קיח ואילך. נמוקי יו"ט.
- רית ביצה לר, א ד"ה בתני'.
- רב סוף פ"ד רביעה, ופ"א ה"ד (שהקשו מרין יוני שובך, ש"לבה עומר ואומר זה וזה אני נוטל, לדין מוקצה שלפנינו, שלחכמים צריך לרשום ויאמר מכאן ועד כאן. ומשני אית להון חומר ברבר שיש בו רוח חיים).
- רבא שדין מוקצה חמור יותר מבעלי חיים (וכוונת צורך לרשום).
- רבב ביצה לר, ב ד"ה ואומר (שמבוא דברי הירושלמי, ומסיים); שאני הכא דאקצייה בידיה (שצריך לרשום).
- רבג שבינוי שובך פסק (פ"ב ה"ה) שצריך לומר אלו ואלו אני נוטל, ובמוקצה (פ"ב ה"ט); צריך שירשום ויאמר מכאן ועד כאן אני נוטל.
- רבד פ"ד ס"י גג (שפסק כדברי התוס').
- רבה סק"י (שמכתיב שהרמב"ם סובר כתוס').
- רבז סוף ה"ה ד"ה ומ"ש.
- רבז שביירושלמי שם.
- רבח ביוני שובך.
- רבט בפירות מוקצה.
- רל שגם בזה יש החשש כמו ביוני שובך (שמא ימצא כחושים ויחנם ויקח אחרים ונמצא טלטל שלא לצורך), ועריך לומר זה וזה אני נוטל.
- רלא סעיף יח.
- רלב ביוני שובך.
- רלג בפירות מוקצה.
- רלד שהקשה על רש"י (שכתב הטעם משום ברייה), דא"כ למה ירשום כו'.
- רלה שדוקא באומר מכאן ועד כאן אין צריך לביריה, שלא זימן אלא אלו שיקח.
- רלז ולא כמו שגרסם אצלנו; מכאן אני נוטל.
- רלו ס"י"ח ביוני שובך.
- רלזא דלחזי דחזי ולא חזי לכולי עלמא צריך שירשום ויאמר מכאן ועד כאן (הרי שלמי האמת דין כל אקצייה בידיה דומה לחזי ולא חזי).
- רלט ע"א (שיטת הש"ס דעל מה נחלקו דומיא דלא נחלקו קאמרי).

הלכות יום טוב תצה

כאן אני אוכל ביו"ט אבל אם אינו הושם¹⁰⁰ מערב יו"ט אף על פי שאמר מכאן אני אוכל למחר אין אמירה זו מוציאה אותם מדי הקצאתן שהיתה על ידי מעשה דהיינו שהעלן בדיו ליבשו וע"י העלאה זו הוקצו מאבילה:

מז והכנה גמורה זו שיש בה מעשה אסור לעשות ביו"ט ראשון כדי לאכול מהפירות ביו"ט שני של גליות אף על פי שאם עבר ועשאה הועילו מעשיו ומותר לאכול מהפירות ביו"ט שני שהרי לא הנהיגו חכמים את בני הגולה לעשות יו"ט שני אלא מחמת הספק שמא יום ראשון היה חול¹⁰¹ ונמצא שפירות הללו הוכנו מחול ליו"ט מכל מקום לבתחלה אי אפשר לעשות בהם הכנה גמורה ביו"ט ראשון שהרי אי אפשר לרשום¹⁰² פירות המוקצין שהם אסורים במלמול ביו"ט¹⁰³ ואפילו ליגע בהן אסור אלא אם כן נתגע בהן לצורך דבר המתיר כמו שנתבאר בס' ש"ח¹⁰⁴ אבל כל מוקצה שאין צריך מעשה בהכנתו כגון בהמה העומדת להלכה ופירות העומדין לסחורה (שנתבאר בס' ש"מ¹⁰⁵) להאוסרין מוקצה ביו"ט מותר להכין אותם ביום ראשון של שני ימים טובים של גליות (יא) כדי לאכול מהם למחר ביו"ט שני¹⁰⁶.

קונטרס אחרון

(יא) כדי לאכול מהם כו'. הנה¹⁰⁷ היתר הכנה ביום טוב הוא פשוט בגמרא פרק ב' דביצה¹⁰⁸ אמרינן שמוחר לערב ע"ת ר"ב וע"ת ר"ב, ולא אסרו עירובי תהומין אלא מפני שקונה שביחה, דהיינו קניית רשות ר"ב, אבל בלאו הכי מותר ממה נפשך אם היום חול אין איסור ואם היום קדש אינו עושה כלום כמו שכתבו הכל בו¹⁰⁹ ועולת שבת¹¹⁰ ופרי הדש¹¹¹, וכן משמעות הגמרא והפוסקים¹¹², וזה הטעם שייך בכל הכנה שאין בה קניית רשות¹¹³, ומה שכתב הט"ז¹¹⁴ בכל מוקצה שאינו בבעלי חיים, כוונתו דבמוקצה דבעלי חיים צריך לברור מערב יום טוב מה שצ"ע למחר וזה אסור ביום טוב שהרי הן עדיין מוקצה¹¹⁵. ותדע¹¹⁶, שהרי בכל בו לא נשאלה השאלה לענין היתר הכנה ביו"ט¹¹⁷ אלא לענין אם מועלת להחיר, ועל זה השיב דמועלת בכל מוקצה לבד בעלי חיים דלא מטלטל ושביק, עיין שם הוי"ט ותמצא כדברי, שהרי הביא ראיה מיוני שובך¹¹⁸

קמו רמב"ם שם.
קמו כדלקמן סי' תר ס"ב.
קמו חיים לעשות סניף, כדלעיל סי"ד.
קמוט מ"ז ס"ק ה' (שבבעלי חיים אסור). לפי מה שנתפרש בקמ"א סי' ק"א (שהוא מטעם נגיעה במוקצה).
קן ראה שם סי' שמורר ליגע במוקצה, ודעה הא'

שבסעיף שי ס"י (דהיינו דוקא כשאינו לצורך הנוקצה). סי'
רמג ק"א סוף סק"ז (שהוא כלל בכל הנוקצה). ולענין בעלי
חיים ראה לעיל סי' שח סע"ח.
קנא מעוף ב.
קנב כלבו סי' נח (א, יב). הובא ב"י סי' תקיח כפופו.
רמ"א סי' ד.

צינונים לקונטרס אחרון

רמ לכללות קריא זה — ראה הערות וביאורים בהל' יו"ט ע' קלב ואילך. נמוקי יו"ט.
רמ"א יו', א; אמר רב חייא בר אשי אמר רב מניח אדם עירובי תהומין מו"ט לחברו ומתנה. אמר רבא מניח אדם עירובי תבשילין מו"ט לחברו ומתנה. מאן אמר בו' עירובי תבשילין אבל עירובי תהומין לא מ"ט דלקמ"י שביחמה בשבתא לא.
רמב"ם בגמ' שם לא מפורש עירובי תצירות (רק ברי"ף שם ט, ב וברא"ש סי' פ"ב סי' ט). וראה לקמן סי' תקיח טע"ז ג"ד אם יו"ט צריך עירובי תצירות, ואו"ל: ע"ת [עירובי תהומין], כבגמרא שם.
רמג ורעוב תבשילין.
רמז ט"ז סי' תקכ"א סק"א. וראה לעיל סי' רס"א סס"ב וברק"א סק"ב.

רמ"ה סי' נח (יט, א), לענין מוקצה שלפניו המבואר כאן בפנים. הובא בב"י סי' תקיח ד"ה כתב הכל בו.
רמז סק"ד.
רמז סוסי"ד.
רמז שלא אסרו בעירוב משום הכנה.
רמ"ט ראה ח"ס סוסי"ה מאי.
רנ סק"ה (שלבטאורה נראה מלשונו שבעלי חיים שאני שאסור לעשות הכנה במעשה. וראה לעיל קרי"א סי' י, ולקמן סי' תנז סו"ה, שבבעלי חיים אין צריך מעשה).
רנ"א שאסור לברור מוקצה ביו"ט.
רנב שכונת הט"ז מטעם מוקצה ולא מטעם הכנה במעשה.
רנ"ג שזה פשוט שמותר אפילו ע"י מעשה.
רנ"ד ביצה י, א.

הלכות יום טוב תצהיתצו

ולא אסרו לעשות שום הכנה מיו"ט לחבירו (כמו שיתבאר בסי' תקנ"ג¹⁰⁷) אלא בדבר שמתקנו ומקדשו להנאת האדם ע"י הכנה זו כגון להכניס יין מן המרתף לבית ביו"ט ראשון כדי לקדש עליו כליל ויו"ט שני שאם יום שני הוא חול נמצא מכין ביו"ט הנאת החול אבל הכנת המוקצה מותרת ביו"ט ראשון בממה נפשך¹⁰⁸ אם יום שני הוא קדש והמוקצה אסור בו הרי יום ראשון הוא חול ומכין מחול ליו"ט ואם יום ראשון הוא קדש הרי יום שני הוא חול ומוקצה מותר בו ואין צורך להכין כלל ונמצא שהכנה זו שמכין ביו"ט אינה מתקנת כלום ואינה נקראת הכנה כיון שאינה מכשרת ואינה מקרבת שום דבר להנאת האדם הא למה זה דומה לנומל מין מאכל של היתר בידו בשבת או ביו"ט ואומר מאכל זה אני אוכל למחר שאין בכאן איסור הכנה משבת ויו"ט לחול:

תצו דין יום טוב שני של גלויות וכו' י"א סעיפים:

א בגלויות שעושין שני ימים טובים מספק¹⁰⁹ כל מה שאסור לעשות בראשון אסור לעשות בשני¹¹⁰ וכל המחלל יו"ט שני¹¹¹ כמודד בין בדבר שאסור לעשותו בראשון מן התורה בין בדבר שאסור לעשותו בראשון מדברי סופרים כגון שיצא חוץ לתחום¹¹² וכיוצא בזה מנדין אותו¹¹³:

ב כמה דברים אמורים ביו"ט שני שעיקרו מדברי סופרים וכשמחללו אפילו בדבר שהוא מדברי סופרים הרי עוקר לכל המצוה שהרי עיקרו אינו אלא מדברי סופרים לכן מנדין אותו אבל דבר שעיקרו מן התורה כגון יו"ט ראשון אין מנדין אותו אלא אם כן עשה בו מלאכה האסורה מן התורה אבל אם הללו בדבר שאיסורו אינו אלא מדברי סופרים אין מנדין אותו אלא מכין אותו מכת מדרות¹¹⁴.

ואם עשה על פי הוראת חכם שמעו¹¹⁵ או שעשה בשוגג¹¹⁶ אין מלקין ואין מנדין אותו אפילו הללו בדבר שאיסורו מן התורה:

קונטרס אחרון

ושם לא נזכר כלל מהיתר הכנה¹¹⁷ אלא דאין מועיל הכנה. ועיין ט"ז סוף סי' תקט"ו שסותר לזה¹¹⁸, ודבריו שבכאן עיקר, שכן פסקו רמ"א¹¹⁹ ומג"א¹²⁰ ופרי חדש ועולת שבת ושאר אהרונים, וכן משמע ברמב"ם פרק ב'¹²¹:

קנג סעיף ג.

קנד כלבו שם. פ"ח פ"ה הפ"א.

סימן תצו

- א** היינו בומן שהיו מקדשין על פי הראיה, ועכשו הוא כדי לקיים מצוה אבותיהם, כדלקמן סי' תר"א ס"א, וש"נ.
- ב** רמב"ם פ"א רב"ב, טור וש"ע סי' א.
- ג** רב ושנאול פסחים נב, א (על שני ימים טובים), ויתבאר לקמן סי' ס"ב, שדבר שמדברי סופרים מנדין רק ביו"ט שני, וש"נ.

ציונים לקונטרס אחרון

- רנו סעיף ד. רנה ס"ק י. רנט ראה רמב"ם פ"א הכ"ד (לענין ריעבד).
- רנה שהרי לא מיירי בהכנה של שני ימים טובים. רנו שאוסר להכין מיו"ט א' ליו"ט ב' משום עובדא דחול.